

Nieuwe Omgevingswet raakt ook de kerken

Er zijn vast dagen dat u er niet aan denkt: de nieuwe Omgevingswet. Op 1 januari 2024 treedt de wet in werking. Kerken krijgen er onherroepelijk mee te maken.

Tekst: Kees Posthumus | Beeld: Gorechtkerk

Nieuwbouw, verbouwen en renoveren, evenementen, milieu, brandveiligheid; allemaal thema's waarvoor wetgeving geldt. En dus ook regels en vergunningen. Het aanvragen daarvan leidde niet zelden tot een tocht door ambtelijke doolhoven op het stadhuis. Met de nieuwe Omgevingswet moet dat allemaal gemakkelijker worden. Deze wet regelt 'alles voor de ruimte waarin we wonen en werken', aldus de overheid. Eén loket, vereenvoudigde procedures, duidelijke regels. Of het ook zo gaat werken? Dat zal de toekomst leren.

De voortekenen voor de Wet zijn slecht. De Eerste Kamer ging al in 2016 akkoord. Daarna is de invoering al vijf keer uitgesteld, vanwege uitvoeringsproblemen in de ICT rond de wet.

Bruinsma & Brill

Kerkmagazine spreekt over de nieuwe Omgevingswet met vastgoedadviseur Bert Bruinsma en geluidsadviseur Jan Brill.

Bert Bruinsma is directeur van TriaCon, een adviesbureau voor de bouw- en vastgoedsector. TriaCon adviseert onder andere kerken bij het aanvragen van vergunningen voor nieuw- en verbouw.

Jan Brill is directeur en senior adviseur van Auditum, een adviesbureau voor alles dat met akoestiek te maken heeft. Het bureau komt voort uit Het Geluidburo. Beide werken nauw samen en vullen elkaar aan in de verschillende akoestische werkvelden.

Wat gaat er veranderen met de komst van de Omgevingswet?

Bruinsma: "De Omgevingswet is in het leven geroepen om ontwikkelingen in de leefomgeving te vereenvoudigen en te versnellen. Dat zal onder andere leiden tot meer aandacht voor duurzaamheid.

Kerken krijgen er direct te maken als zij nieuwbouw of verbouw willen realiseren, iets wijzigen aan je monument of een evenement rond de kerk organiseren. Er komt een digitaal systeem dat de aanvraag van een vergunning gemakkelijker moet maken. Aspecten die voorheen niet in een bouwvergunning werden betrokken, zoals duurzaamheid en energiegebruik, komen in de nieuwe vergunning wel aan de orde. Als je zelf zonnepanelen wilt plaatsen, ligt het aan je gebouw of je daarvoor vergunning moet aanvragen. Bij een monument heb je er sowieso een bouwvergunning voor nodig."

Wat is de grootste verandering die de wet meebrengt?

Bruinsma: "Er komt veel meer aandacht voor wat de wet 'participatie' noemt. Partijen die rondom een activiteit betrokken zijn, buurtbewoners, bedrijven, belangengroepen moeten in het voortraject betrokken worden. Dat is een onderdeel van de wet. Voordat je de aanvraag indient, moet je overleggen met iedereen die er belang bij heeft. Je moet kunnen aantonen dat je met de overbuurman hebt overlegd. Dat kan voor kerken ingrijpende gevolgen hebben.

Stel je wilt een nieuwe kerk bouwen, of je kerk aanzienlijk uitbreiden, dan moet je met heel de omgeving van de kerk in gesprek gaan. Kerken zijn in die zin bijzonder dat ze een belangrijke maatschappelijke functie hebben en veel mensen trekken. De omgeving ondervindt daar druk van. Hoe meer mensen je moet informeren, hoe meer tijd het kost. Het traject wordt daardoor langer.

Trouwens: de wet geldt voor nieuwe gevallen. Bestaande vergunningen blijven gelden. Als je niets doet, merk je niets van deze wet. Zodra je een evenement gaat organiseren, bijvoorbeeld een rommelmarkt, krijg je er mee te maken."

Luchtfoto Gorechtkerk Haren

“

Er komt veel meer aandacht voor wat de wet 'participatie' noemt

Wat is het voordeel van de uitgebreide participatie?

"Het moet ervoor zorgen dat er tegen een verleende vergunning minder bezwaren zullen komen. Er zijn daarom in de wet ook beperkingen opgenomen wanneer je tegen een vergunning bezwaar kunt maken. De overheid wil af van te gemakkelijke bezwaarprocedures. Iemand uit Groningen kan voortaan geen bezwaar meer maken tegen de verbouwing van een kerk in Arnhem. Tenzij je met recht en reden kunt aantonen dat je belanghebbende bent."

Hebben kerken de kennis en ervaring in huis om dat zelf aan te pakken?

"Dat wordt lastig. Je hebt er specifieke kennis voor nodig en dat geldt trouwens

voor iedereen die ermee te maken krijgt. Je moet de regelgeving kennen om te weten wie je bij je plannen moet betrekken.

Dat speelt zeker in het begin. De wet staat nog in de kinderschoenen en alle partijen moeten er ervaring mee op gaan doen. Bij TriaCon hebben wij ons de afgelopen jaren op de hoogte gesteld van de consequenties van de wet voor onze klanten. Daardoor kunnen wij gericht adviseren.

Tot nu toe vroegen kerken spaarzaam om advies, maar nu krijgen ze er wel degelijk mee te maken. Mijn advies is: volg de ontwikkelingen, bezoek een informatieavond van de overheid of doe mee aan een training over de nieuwe wet. Daar ontdek je welke gevolgen de wet heeft voor jouw kerk, bijvoorbeeld voor de plannen rond het verduurzamen van je kerkgebouw."

Wordt het er gemakkelijker op?

Bruinsma: "De regelgeving wordt eenvoudiger, de wet bundelt wetten en regels. Als het voortraject goed geregeld is, kan er sneller een besluit genomen worden. Er is voortaan één omgevingsloket om informatie te vinden

en vergunningen aan te vragen, dat zal ook helpen."

Gaan in alle Nederlandse gemeentes dezelfde regels gelden?

Bruinsma: "Nee. De Omgevingswet geeft gemeentes meer speelruimte om eigen beleid te maken. De huidige regelgeving geldt landelijk. Er zullen grotere verschillen komen tussen de gemeentes. Als een gemeente besluit dat er op een bepaald stuk grond niet of juist wel gebouwd mag worden, kunnen ze daar zelf regels over maken. Anders ligt het bij monumenten, waar staand rijksbeleid geldt. Daar blijft landelijke regelgeving een beslissende stem houden."

Maar de nieuwe wet maakt het bijvoorbeeld wel mogelijk dat gemeentes ►

in de buurt van Schiphol de eisen voor geluidshinder omlaag brengen, zodat er meer woningen gebouwd kunnen worden. Dat kan nu niet en straks wel.

Waarmee we in de wereld van het geluid zijn beland, ook daar gaat de nieuwe Omgevingswet over. Op welke manier?

Bril: “Nu geldt nog het zogenaamde Activiteitenbesluit, waarin ook regels staan rond geluidsbelasting. De huidige wet spreekt van ‘inrichtingen’, dat kan een bedrijf, maar ook een kerk zijn. Iedereen die iets onderneemt waar de omgeving last van zou kunnen hebben, moet een vergunning hebben en kunnen aantonen dat hij qua geluid geen overlast veroorzaakt. Dat is de link met mijn werkveld. In mijn werk hou ik mij vooral bezig met de kwaliteit van het geluid in kerken. Het geluid dat naar buiten gaat wordt hierbij steeds belangrijker. Hoewel de term ‘inrichtingen’ bij het inwerking treden van de Omgevingswet wordt veranderd naar ‘de milieubelastende activiteit’, blijven de regels inzake het produceren van geluid uit het Activiteitenbesluit voorlopig hetzelfde. Deze komen in een nieuwe Algemene Maatregel van Bestuur: het Besluit Activiteiten Leefomgeving (Bal).”

Is uit volle borst zingen of het luiden van de klok een probleem?

Bril: “Te hard zingen levert nooit een probleem op en een mechanisch versterkt bandje tijdens de eredienst voorlopig ook niet. In het huidige

Activiteitenbesluit wordt namelijk voor erediensten een uitzondering gemaakt. Dat betekent dat de dienst op zondag en op bid- en dankdag geen vergunning nodig heeft.

Anders is het, strikt genomen, als de kerkgangers tijdens een gemeenteavond met luide stem een psalm aanheffen en daarmee de geluidsnorm overschrijven. Dan mag het formeel niet. En treedt het gospelbandje op tijdens een andere activiteit dan de eredienst, dan ben je verplicht om te voldoen aan de eisen die de wet stelt. Dat was altijd al zo. Ik verwacht dat het Activiteitenbesluit op den duur wordt aangepast, waarbij de vrijstelling voor de zondagse eredienst komt te vervallen. De vrijstelling geldt het oproepen tot en het belijden van je geloofsuiting. Kerkklokken waren altijd al geaccepteerd, tot een tijdje terug. Sinds de plaatselijke moskee luidsprekers ging ophangen en oproept tot gebed, kwam er discussie op gang en wordt er anders over gedacht. Ik verwacht dat, gezien die ontwikkelingen en het feit dat veel erediensten in de loop van de tijd ook veel luider zijn geworden, de vrijstelling eens gaat vervallen.”

Gaat dat zomaar?

“Vooropgesteld: de meeste kerken willen een goede buur zijn en niet meer overlast veroorzaken dan nodig is. Dat gezegd hebbend wordt het voor kerken lastig om zodanige maatregelen te nemen, dat de geluidsoverlast beperkt blijft tot wat binnen de wet

past. Bij een poppodium, bar-dancing of restaurant kun je isoleren zoveel je wilt om binnen de normen te vallen. Bij een monumentale kerk lukt dat niet. Je kunt met het bevoegd gezag overleggen over specifieke regels waaraan de kerk wel kan voldoen. Dan volgt een bestuurlijke afweging, die kan leiden tot een vergunning voor een aantal niet-kerkelijke activiteiten per jaar, waarbij de geluidsnorm mag worden overschreven. Daarbij is de activiteit bepalend, niet de organisatie. Daarmee worden kerken en stichtingen, zoals Academiehuis Grote Kerk in Zwolle, de Pieterskerk in Leiden of de Stevenskerk in Nijmegen, voor de wet gelijk behandeld.”

En de klok?

“Vroeger hoorden de klokken van de kerk bij de stad of het dorp, zoals ook de kerk zelf het dorps- of stadsgezicht bepaalde. Die tijd is voor velen voorbij. Het luiden van de klokken wordt nu meer gezien als ‘iets van de kerk en het geloof’. Een ‘groep mensen’ wil dat, terwijl er steeds meer mensen zijn die het niet willen. Die liever zien, of beter horen, dat het gebeier stopt. Daarmee staan de kerkklokken ter discussie, waarbij de vraag rijst in hoeverre de klokken bij het stadsbeeld hoort.

Nu zijn kerkklokken nog vrijgesteld van normering, omdat het hoort bij het oproepen tot de eredienst. De vraag is hoe lang het nog duurt, voordat dat verandert. Het kan er langzaam insluipen, te beginnen met: kan dat

luiden op hele en halve uren en kwartieren niet stoppen? De redenering is dan: iedereen heeft tegenwoordig toch een smartphone of horloge, waarom moet ik daar last van hebben?”

Stel, de kerk organiseert op woensdagavond een swingend gospelconcert, met band en de nodige dB's. Wat dan?

“Formeel moet je voldoen aan het Activiteitenbesluit: geluidsniveau omlaag brengen of het gaat niet door. Dat is niet nieuw, terwijl weinig mensen er van op de hoogte zijn. Toch ben je in overtreding als je dat zonder vergunning doet.”

Wordt het gemakkelijker nu de Omgevingswet er komt?

Bril: “Voorheen bestond er veel verschillende wetgeving naast elkaar, waarbij de aanvrager niet eens wist aan welke eisen hij moest voldoen. Nu wordt dat duidelijker. Inhoudelijk zijn de regels niet veranderd, de procedures zijn eenvoudiger geworden. Omdat het toegankelijker wordt, word je ook geacht je er beter aan te houden. Vijf jaar geleden kreeg ik van kerken nooit de vraag of ik onderzoek wilde doen naar de geluidsuitstraling naar buiten toe. Tegenwoordig is dat bij de meeste multifunctioneel gebruikte kerkgebouwen al standaard. De toekomst zal leren of het voor kerken strenger wordt. De trend is dat kerken steeds meer moeten voldoen aan de eisen die aan elk bedrijf worden gesteld. De vrijplaats die kerken hadden wordt kleiner. Laatst hebben we op verzoek

“

Toch ben je in overtreding als je dat zonder vergunning doet

van de kerk op een zondagochtend gemeten bij de woningen rond een vrije evangelische gemeente. Puur om vast te stellen of hun geluidsoverlast binnen de normen bleef.

In het kader van ‘goede buur’ is dat misschien oké. Als je kijkt waar het vandaag komt, is het een direct gevolg van de ontkerstening. De onvrede over de oproep tot gebed vanaf de moskee breidde zich uit naar andere geloofsgenootschappen. En

de overheid denkt: gelijke monniken, gelijke kappen.”

In protestantse kerken wordt er vaak geluid tijdens het Onze Vader. In rooms- en oud-katholieke kerken gebeurt dat tijdens de consecratie. Een klein, subtiel en bescheiden getingel, waarvan te hopen is dat het straks zonder vergunning kan doorgaan.

In de praktijk zal blijken of de Omgevingswet werkelijk een verbetering is. Duidelijk is al wel dat het kerken meer tijd, geld en inzet zal vragen om de aanvraag van een vergunning adequaat voor te bereiden. Tijd, om de participatie vooraf goed te regelen. Geld, om ontbrekende deskundigheid in te huren. Inzet, om bij omwonenden en andere belanghebbenden draagvlak voor de plannen te realiseren.

Rommelmarkt? Vergunning!